

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації
творів мистецтва

Кваліфікаційна робота
бакалавра

з теми: **«ІНКОРПОРАЦІЯ МАТЕРІАЛІВ У СУЧАСНОМУ
АВТОРСЬКОМУ ЮВЕЛІРСТВІ»**

студентки 4 курсу OMD1-B20 групи,
спеціальність 023 Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація, освітня програма
«Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво»

Шевчук Ольги Сергіївни

Керівник: **Луць Сергій Васильович**,
кандидат мистецтвознавства, доцент

Рецензент: **Кліщ Оксана Андріївна**,
кандидат архітектури

Кам'янець-Подільський – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ АВТОРСЬКОГО ЮВЕЛІРСТВА В УКРАЇНІ...6	
1.1 Вплив традиційних стилів та історичних епох на розвиток ювелірної справи в Україні....	6
1.2 Значення обрядових знаків та їх вплив на українське авторське ювелірне мистецтво.....	21
РОЗДІЛ 2 АЛЬТЕРНАТИВНІ МАТЕРІАЛИ, АВТОРСЬКІ ТЕХНІКИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ ЮВЕЛІРСТВІ.....	31
2.1 Поєднання технологій художнього металу з альтернативними матеріалами в сучасних ювелірних прикрасах	31
2.2 Художньо-конструктивний концепт виготовлення ювелірних прикрас з використанням альтернативних матеріалів	45
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	55
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

Актуальність теми. Синтез нових матеріалів у авторському ювелірстві є надзвичайно актуальною темою, оскільки сучасна ювелірна галузь постійно еволюціонує та вдосконалюється. Використання нестандартних матеріалів, таких як: пластик, скло, кераміка, тканини, шкіри тощо, в поєднанні з традиційними, надає можливість ювелірам експериментувати та створювати унікальні дизайнерські вироби.

Дослідження даної теми відкриє широкий простір для вивчення історичного контексту та сучасних підходів інтеграції різноманітних матеріалів у виробу ювелірного мистецтва. Така робота сприятиме виявленню нових тенденцій та ідей у сфері ювелірного мистецтва, а також аналізу переваг та недоліків застосування різних матеріалів. Важливо підкреслити, що ця тема зацікавить не лише студентів галузі дизайну чимистецтва, але й шанувальників ювелірних виробів та моди, пропонуючи унікальну можливість дослідити сучасні техніки та підходи до використання матеріалів.

Мета. Дослідження історії розвитку авторського ювелірта та аналіз поєднання технологій художнього металу з альтернативними матеріалами в сучасних прикрасах.

Для досягнення мети були поставлені наступні **завдання**:

1. Проаналізувати вплив традиційних стилів та історичних епох на розвиток ювелірної справи.
2. Дослідити значення обрядових знаків та їх вплив на українське авторське ювелірне мистецтво
3. Провести порівняльний аналіз варіантів інкорпорації художнього металу та альтернативних матеріалів в сучасних авторських прикрасах.
4. Сформулювати методичні рекомендації по створенню авторської прикраси з використанням керапласту як альтернативного матеріалу.

Об'єкт дослідження. Інкорпорація традиційних і нетрадиційних матеріалів у авторському ювелірстві.

Предмет дослідження. Специфіка і методи поєднання художнього металу з нетрадиційними матеріалами та сучасні тенденції їх інкорпорації.

Дометодів дослідження належать: універсальні, такі як аналіз і синтез та специфічні – іконологічний метод.

Література з теми аналізувалась на предмет історичного розвитку галузі та фахової специфіки. Особливу цінність при дослідженні теми мало видання Р. Шмагала «Енциклопедія художнього металу», де автор всебічно аналізує зокрема і низку аспектів сучасного українського авторського ювелірства, а також були корисні наукові праці С. Луця, О. Барбалат, Л. Пасічник та інших [27; 10; 1; 15].

Для аналізу виробів було використано такий метод емпіричного дослідження як порівняння. Також, в якості натурних досліджень використано метод візуального аналізу зразків авторських прикрас із застосуванням нетрадиційної інкорпорації матеріалів, доступних в інтернет-ресурсах.

Практичне значення одержаних результатів. Дослідження історії ювелірного мистецтва України дозволяє з'ясувати еволюцію ювелірної галузі упродовж століть, розуміння впливу традиційних стилів та епох на розвиток ювелірної справи в сучасному контексті, отримані знання можна використати для створення нових проєктів, які відобразатимуть не лише сучасні тенденції, але й зберігатимуть елементи традиційного мистецтва.

Експериментування з нетрадиційними матеріалами відкриває нові можливості в ювелірному мистецтві. Це дає змогу створювати унікальні прикраси з цікавими текстурами, кольорами та формами. Отже, дослідження цих матеріалів допоможе розширити креативний потенціал ювеліра та впроваджувати новітні ідеї у свої роботи.

Апробація досліджень. Основні положення роботи апробовано на щорічній студентській науковій конференції у статті «Поєднання технологій художнього металу з альтернативними матеріалами в сучасних прикрасах» та апробовано тези на тему «Створення сучасних прикрас із використанням нетрадиційного матеріалу керапласту» на III Всеукраїнському мистецькому симпозиумі пам'яті професора Бориса Негоди «Верлібри пастелі».

Структура роботи. Дипломна робота включає вступ, два розділи, які містять чотири підрозділи, висновки, список використаних джерел і літератури з 56 найменувань та додатків. Загальний обсяг дипломної роботи 60 сторінок, основний текст викладено на 52 сторінках друкованого тексту.

ВИСНОВКИ

Дана дипломна робота складається з теоретичної та практичної частини. Згідно з метою дослідження та поставленими завданнями дипломного проєкту було досліджено еволюцію українського авторського ювелірного мистецтва та проаналізовано поєднання технологій художньої обробки металу з альтернативними матеріалами, охоплюючи період від давніх часів до сучасності. Аналіз проведено з огляду на основні тенденції, стилі, техніки та особливості використання матеріалів.

В результаті проведеної роботи у першому підрозділі було проаналізовано вплив традиційних стилів та історичних епох на розвиток ювелірної справи. Проведений аналіз охопив дослідження того, які впливи і тенденції з різних періодів історії мали значний вплив на культуру та розвиток ювелірного мистецтва України. Розглянуто основні матеріали для прикрас які використовувалися упродовж століть, досліджено характеристики традиційних стилів та їх зміни протягом історичних епох, включаючи культурні тенденції, технологічні досягнення та естетичне уподобання суспільства. Проаналізовано ключові етапи в історії ювелірного мистецтва, які визначили формування його характерних рис і стилю.

У другому підрозділі досліджено семантику обрядових знаків та їх важливість для українського авторського ювелірного мистецтва. Проаналізовано вплив цих символів на творчий процес та естетичне сприйняття виробів. Досліджено, як обрядові знаки впливають на стиль, форму та зміст ювелірних прикрас, враховуючи їх історичні корені та символічні значення. Вивчено роль обрядових знаків у створенні унікальних та оригінальних дизайнів, які відображають традиції та культурну спадщину українського народу через призму авторського підходу до ювелірного мистецтва.

В результаті роботи у першому розділі дипломної роботи було проведено аналіз впливу історичних епох на ювелірство, досліджено, що ювелірні вироби відображають складні процеси історіїкультурної спадщини народу, а також відтворюють цінності самовираження української нації.

В ході роботи над першим підрозділом другого розділу здійснено аналіз способів поєднання нетрадиційних матеріалів з художнім металом в сучасних авторських прикрасах. У даному дослідженні здійснено аналіз різних підходів до інтеграції художнього металу та альтернативних матеріалів у виготовленні авторських прикрас. Цей порівняльний аналіз буде охоплювати різні техніки і методи, які використовуються художниками-ювелірами для створення унікальних виробів. Дослідження включає аналіз якісних і кількісних параметрів, таких як естетичність, міцність, вартість і популярність, щоб зрозуміти переваги та недоліки кожного альтернативного матеріалу. Результати цього аналізу дозволять зробити висновки про оптимальні методи комбінування матеріалів у створенні сучасних авторських прикрас.

У результаті дослідження у другому підрозділі другого розділу було розроблено методичні рекомендації щодо створення авторських прикрас з використанням вставок керапласту як альтернативного матеріалу. Ці рекомендації охоплюють різні аспекти процесу створення прикрас, включаючи вибір виробника матеріалу, техніки обробки керапласту, дизайну та композиції виробів. Досліджено оптимальні методи інкорпорації вставок керапласту з іншими матеріалами для досягнення бажаного естетичного та технічного ефекту. Такі методичні рекомендації спрямовані на покращення якості виконання авторських прикрас з використанням цього інноваційного матеріалу.

У ході дослідження другого розділу дипломного проєкту було розглянуто широкий спектр синтетичних та натуральних альтернативних матеріалів, які застосовуються в ювелірному мистецтві. Проаналізовано

різноманітні нетрадиційні компоненти, що найкраще поєднуються з художнім металом у виготовленні прикраси. Досліджено властивості та характеристики кожного з матеріалів з метою визначення їх придатності для з'єднання з металом у ювелірному виробництві. Також сформульовано методичні рекомендації по створенню виробу з вставками керапласту, а саме: вказано плюси та мінуси роботи з даним матеріалом, його властивості, наведено найкращі варіанти виробників матеріалу. Під час роботи над дипломною роботою було розроблено ескіз (лінійний рисунок/технічне креслення), що служить основою для практичної реалізації виробу. Цей ескіз відображає структуру та композиційне рішення твору, дозволяючи використовувати основні елементи та їх взаємозв'язки.

Композицію твору вирішено з урахуванням тематичного сенсу та концепції роботи. Кожен елемент виробу відповідає певній ідеї або символіці, що вплелася в загальну композицію. Тематичний сенс відображено через використання особливих форм, кольорів або символів, які мають певне значення та естетичну важливість для виробу.

Цей підхід дозволив створити прикрасу, яка має не лише естетичне значення, але й містить в собі певний глибокий зміст або ідею, що передається через її дизайн та структуру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Барбалат О. В. Знакова символіка фітоморфних орнаментів киеворуського золотарства. Міжнар. наукпракт. конф. «Гагенмейстерські читання», 19-20 листопада 2020 р. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2020. С. 73–75.
2. Волікт К. С. Дукачі – традиційна народна прикраса в просторі української культури : автореф. дис. канд. мистецтвознавства. Івано-Франківськ, 2015. 16 с.
3. Дизайн прикрас в Україні останньої третини ХХ – початку ХХІ століття: практика, ідеї та засоби виконання. Міжнародна науково-практична конференція Актуальні проблеми сучасного дизайнуПатик Роксолана Львівська національна академія мистецтв, Львів, Україна.
4. Захарчук-Чугай Р. В. Народне мистецтво у козацькому побуті.*Народне мистецтво*. 2010. №3., 3 ч. С.36–44.
5. Історія декоративного мистецтва УкраїниТ. 5 / голов. ред. Г. Скрипник НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ., 2016. 546 с.
6. Кавушевська Я. В. Болгарський символізм у слов'янському контексті. *Літературна компаративістика*. 2005. Вип.1. С.122–139.
7. КосмінаО. Передумови формування символіки традиційного українського вбрання: давньоруські прикраси.*Народознавчі зошити*. 2015. №5, С.1144–1152.
8. Кульчицька С. С. Жіночі прикраси рук XI – XIII ст. за матеріалами літописного Пліснеська (історія дослідження). *Вісник Інституту археології*. 2013. Вип.8. С.36–52.
9. ЛозкоГ. С. Українське язичництво. Київ: Укр. центр духов. культури, 1994. 96с.

10. Луць С. В. Класичний ювелірний Дім «Лобортас» і Українське ювелірство кінця ХХ – початку ХХІ століття. Проект «Енциклопедія художнього металу»: монографія/ С.В. Луць. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2021. 280 с.
11. Луць С. В. Творчість митців КюД «Лобортас» в контексті українського ювелірного мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ століття: автореф. дис. канд. мистецтвознавства. Львів, 2017. 20 с.
12. Нога О., Шмагало Р. Між Сходом і Заходом. Кераміка Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст. в контексті міжнародних зв'язків. Львів., 1994. 120 с.
13. Олійник В.О. На Івана, ой, на Купала. *Дзеркало тижня*. 2017. С.15.
14. Плазовська. Л.В. Декоративне мистецтво в практиці вчителя образотворчих дисциплін. Київ :Кондор-Видавництво, 2013, с.113–141.
15. Пасічник Л.В. Ювелірне мистецтво України ХХ–ХХІ століть: монографія. Київ: Наукова думка, 2017. 302 с.
16. Роготченко О. Ювелірне мистецтво України ХХ сторіччя. Особливості розвитку. *Сучасне мистецтво*. 2013. Вип.9. С.117–127.
17. Русяєва М. Ювелірні вироби французьких майстрів на теренах Київської Русі. *Діалог. Історія, політика, економіка*. 2002. № 2. С. 60–63.
18. Сіромаха К.В. Прикраси й аксесуари з полімерної глини. Донецьк:Скіф. 2018. 64 с.
19. Сніжко В. Символ та символізм. *Українознавство*. 2006. № 3. С. 176–180.
20. Сорочук Л. Символи-обереги в елементах українського костюма як вияв художньої реалізації образного світу (на матеріалах фольклору). *Вісник київського національного університету імені Тараса Шевченка. Українознавство*. 2006. Вип.10. С.45–46.
21. Скуратівський. В.Т. Дідух: Свята українського народу. Київ :Освіта, 1995, с.165–171

22. Старицький М. П. Ніч під івана купала. Львів, 1925. 69с.
23. Толочко Л. Символи української національної культури в образотворчому мистецтві (мак, соняшник, барвінок, тополя). *Київська старовина*. 2009. № 4. С. 166–175.
24. Фединчук О. Б. Нагрудні та нашійні прикраси Північної Буковини: історія, типологія, етнічні особливості: автореф. дис. канд. мистецтвознавства. Івано-Франківськ, 2019. 18 с.
25. Фединчук О. Б. Прикраси з бісеру буковинської народної майстрині Настасії Марусик. *Вісник Закарпатської академії мистецтв*. 2018. Вип. 10. С. 87–89.
26. Хмельницька Л. В. Жіночі прикраси та способи їх використання в традиційному вбранні українок XIX – початку XX ст.: автентика та взаємовпливи. *Наукові записки з української історії*. 2018. Вип. 44. С. 31–39.
27. Шмагало. Р. Т. Енциклопедія художнього металу. Художній метал України XX – XXI ст.. Львів : Апріорі, 2015, Т.2.С.275.
28. Шмагало. Р. Т. Енциклопедія художнього металу. Світовий та український художній метал. Львів : Апріорі, 2015, Т.1.С.221.
29. Шоломій В. Становлення студій з художнього металу Львів: Вісник, 1996, Вип. 7. С. 52–55.
30. Шмагало. Р. Т. Енциклопедія художнього металу. Світовий та український художній метал. Львів : Апріорі, 2015, Т.1.С.221.
31. Барбалат О. В., Школьна О. В. Візантійсько-Києворуські емальєрні традиції у дизайні сучасних ювелірних виробів України. *Artanddesign*. 2020. №2. С.14–26. URL:<https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.2.1>(дата звернення: 30.04.2024).

32. Біографія та резюме Джима Коттера URL: <https://www.jcottergallery.com/service/jim-cotter-cv/> (дата звернення: 12.04.2024).
33. Генезис і специфіка гуцульської оздобы URL: <https://hutsul.museum/museum/articles/hutsulski-prykrasy/> (дата звернення: 12.04.2024).
34. Глина полімерна. Що це і де застосовується? URL: <https://100idey.com.ua/glina-polimerna-scho-ce-i-de-zastosovutsja-ua> (дата звернення: 06.03.2024).
35. Загадки і таємниці ювелірного скла URL: <https://gold.ua/ua/jewellery-articles/beskonechnye-vozmozhnosti-dlya-zhenskoj-krasoty-zagadki-i-tajny-yuvelirnogo-stekla> (дата звернення: 12.03.2024).
36. Кризь тисячоліття: історія розвитку ювелірних прикрас URL: <https://diamant.ua/articles/skvoz-tysyacheletiya-istoriya-razvitiya-yuvelirnykh-ukrashenij/> (дата звернення: 30.04.2024).
37. Як виготовляється ювелірна кераміка? URL: <https://gold.ua/ua/jewellery-articles/izdeliya-iz-keramiki> (дата звернення: 18.04.2024).
38. Світовий художній метал URL: <http://artmetal.org.ua/енциклопедія/світовий-художній-метал/> (дата звернення: 01.04.2024).
39. Художній метал України ХХ–ХХІ століття URL: <http://artmetal.org.ua/енциклопедія/художній-метал-україни-20-21/> (дата звернення: 01.04.2024).
40. Ювелірне мистецтво України URL: <https://lib.kherson.ua/yuvelirne-mistetstvo-ukraini.htm> (дата звернення: 12.04.2024).
41. Холодний фарфор URL: <https://vbud.in.ua/holodnij-farfor-svoyimi-rukami-osoblivosti-vigotovlennya-i-otsinka-yakosti/> (дата звернення: 04.04.2024).

42. Матеріали для хендмейду: керапласт URL: <https://skrynya.ua/article/237554> (дата звернення: 18.04.2024).
43. Колекція альтернативних матеріалів URL: <https://www.jckonline.com/editorial-article/jewelry-alternative-materials/> (дата звернення: 04.04.2024).
44. Гарячі емалі у ювелірному мистецтві: естетичні та технічні аспекти М. Колосніченко та ін. 2021. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/17966> (дата звернення: 10.04.2024).
45. Кухтій О.С., Федотова О.О. Авторське ювелірство як фактор розвитку української культури на початку XXI ст. *Cultural studies and art criticism: things in common and development prospects*. 2020. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-004-9-8> (дата звернення: 30.04.2024).
46. Орнітоморфні мотиви киеворуського золотарства – джерело інспірацій для учасників і міжнародного молодіжного емальєрного пленеру URL: <https://doi.org/10.32782/uad.2023.1.2> (дата звернення: 30.04.2024).
47. Триколенко С. Природні форми мінералів у сучасному ювелірному мистецтві URL: <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/33116> (дата звернення: 30.04.2024).
48. Художній метал України ХХ–ХХІ ст. URL: <http://artmetal.org.ua/енциклопедія/художній-метал-україни-20-21/> (дата звернення: 06.03.2024).
49. Школьна О.В., Барбалат О. В.. Киеворуські зірчасті та дископодібні колти з чорнінням в українських і закордонних колекціях: джерела інспірацій. *Humanitiessciencecurrentissues*. 2020. Т.5, №28. С. 252–259.

- URL:<https://doi.org/10.24919/2308-4863.5/28.208927>(дата звернення: 30.04.2024).
- 50.Школьна О. В., Капітан Л. С.. Старожитні українські ювелірні прикраси «ягнуски» як пам'ятки XVII – Початку XXI ст. *Східноєвропейський історичний вісник*. 2023. № 29. С. 35–55. URL: <https://doi.org/10.24919/2519-058x.29.292944> (дата звернення: 30.04.2024).
- 51.Шмагало Р. Т. Декоративне мистецтво і еко-дизайн: філософсько-освітні основи розвитку і сучасні виклики. URL: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.4.15> (дата звернення: 30.04.2024).
- 52.Шоломій Віктор. Енциклопедія художнього металу. Каталог творів. URL: <http://artmetal.org.ua/%D1%88%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B>(дата звернення: 30.04.2024).
- 53.Ювелірне мистецтво України воєнного часу.URL:<https://doi.org/10.36059/978-966-397-301-2-46>(дата звернення: 30.04.2024).
- 54.Takamitsu H.T., *The use of alternative materials in contemporary jewelry dos santos menezes*. 2017. Vol. 19, No 1. P. 67–98.
- 55.Zilina N. V.MEDIEVAL JEWELRY OF THE SLAVIC PEOPLES: JEWELRY (COMPARATIVE ANALYSIS).*Bulletin of Tver State University. series: history*. 2023. No.1(65). P.77–95.
- 56.Techniques traditionnelles de fabrication de bijoux et besoin d'innovationURL::jivianni.com/fr/blogs/learn/innovations-in-jewelry-making-from-tradition-to-tech(дата звернення: 12.03.2024).